

КАРТОПЛЯРСТВО ЯК СТРАТЕГІЧНА ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

кафедра підприємництва, логістики та менеджменту,
Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто галузь картоплярства України, її стратегічні завдання, сучасні аспекти політики картоплярства.

Ключові слова: картоплярство, бульба, політика, насіння.

Abstract

The sphere of potato growing in Ukraine, its strategic tasks, modern aspects of potato policy are considered.

Key words: potato growing, potato, politics, seeds.

Вступ

Для українців і багатьох наших сусідів картопля є головним продуктом харчування. Також картопля є найважливішою стратегічною сільськогосподарською культурою аграрного ринку, який забезпечує продовольчу безпеку та добробут населення. Насправді, картопля - не тільки другий «хліб» у свідомості міського та сільського населення, а й джерело доходів для тих, хто займається її вирощуванням.

У світі картопля посідає четверте місце за значенням після рису, пшениці та кукурудзи. Продукція з картоплі широко використовується для продовольчих цілей, а також у переробній промисловості та для корму тварин.

Картоплярство є однією із пріоритетних сфер сільськогосподарського виробництва в Україні. За валовим виробництвом картоплі Україна входить в п'ятірку картопляних країн світу. Тому одним із стратегічних завдань держави повинна бути підтримка розвитку галузі.

Основна частина

На сьогоднішній день питання розвитку галузі включає такі завдання: виведення нового та високоякісного насіння нових сортів; розробка нових технологій вирощування картоплі, обробки землі та рослин; проектування сучасних картоплесховищ; застосування європейської моделі системи контролю якості насінневої картоплі.

Відповідно до «Плану заходів з виконання Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом», уся насіннева картоплі, що вироблена в Україні, повинна відповідати Європейським нормам Виконавчих Директив Комісії ЄС №20 і 21 2014 року про визначення класів добазової, базової та сертифікованої насінневої картоплі та умов і позначень; та Директиви Ради 2002/56/ЄС про торгівлю насінневою картоплею.

Стратегія насінництва базується на ефективній селекції картоплі. У 2021 році до Реєстру сортів рослин України занесено 196 сортів картоплі, в тому числі 85 сортів виведено українськими вченими та агрономами, з яких 66 сортів – це результат роботи Інституту картоплярства [1].

Нові сорти мають перевагу над зарубіжними аналогами завдяки своїй стійкості до несприятливих кліматичних умов, більш тривалому репродукуванню, а також завдяки високій смаковій якості. Використання насіння таких сортів дозволяє підвищити урожайність до 40-50 т/га.

Розробка політики розвитку картоплярства в Україні ґрунтується на таких аспектах:

- врахування властивостей сортів у різних кліматичних та ґрунтових зонах;
- вибір для різних зон найбільш продуктивних та стійких сортів картоплі;

- встановлення раціональних строків сортозаміни та сортооновлення з урахуванням генетично обумовленої стійкості сорту до виродження [3].

Слід відмітити, що останнім часом відбувається спад виробництва якісного насіння картоплі та неналежне проведення сортооновлення. А це призводить до погіршення фітосанітарної ситуації в регіонах, де найбільше зосереджено виробництво картоплі, оскільки зростає шкодочинність вірусних хвороб бульб.

Завдяки науковому забезпеченню виробництва насіння в 2020 році науково-дослідними установами було отримано 1934 тони картоплі або 5% від загального обсягу по Україні. Найбільший вклад зробили Інститут картоплярства та його мережі (1829,3 т), Хмельницька ДСГДС (63,1 т), Буковинська ДСГДС (25,1 т), Інститут зрошувального землеробства (16,8 т), Інститут карпатського регіону (13,6 т) [2].

Після закриття опорних пунктів з первинного насінництва Інституту знизилось виробництво еліти сортів. Зараз в інституті працює два опорних пункти та три державні підприємства.

У 2020 році до Державного Реєстру суб'єктів насінництва та розсадництва було внесено 24 насінницьких господарств. Ними вже отримано 43 тисячі тон насінневої картоплі високої якості, що сприяє збільшенню виробництва сертифікованої насінневої картоплі [5].

Також з метою нарощення виробництва еліти сортів залучаються зарубіжної селекції, зокрема Німеччини та Нідерландів, які є суб'єктами насінництва недержавної форми власності.

Стратегічний розвиток галузі неможливий без державної підтримки, без розробки та реалізації відповідних законодавчих та нормативних документів. За участі Інституту картоплярства до Верховної Ради України систематично подаються програми з насінництва картоплі, пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про насіння і садивний матеріал» тощо.

Сьогодні організаційне забезпечення насінництва картоплі покладено на Міністерство економіки та відповідні його структурні підрозділи галузі картоплярства. Їх діяльність в напрямку формування та реалізації цільової програми, державної підтримки сприяє вирішенню кризові проблем у галузі.

Висновки

Таким чином, галузь картоплярства потребує подальшої уваги для її стратегічного розвитку з врахуванням як вітчизняного, так і закордонного досвіду. Важливим питанням залишається проблема сортооновлення та збільшення вирощування сертифікованої насінневої картоплі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Картопля : енциклопедичний довідник ; за ред. А. А. Бондарчука. Біла Церква, 2009. Т. 4. 222 с.
2. Ястремська А. А. Картоплярство стратегічна галузь сільського господарства. URL:<https://ru.calameo.com/read/0024381284115d73c1313>
3. Технологія вирощування картоплі. URL:<https://growex.ua/ua/blog/tehnologiya-vyrashchivaniya-kartofelya>
4. Особливості вирощування зрошуваної картоплі. URL: <http://www.lektravy.inf.ua/grow/kailyard/potato/ov.htm>
5. Староселець І. Українське картоплярство: бізнес чи сізифів камінь URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3092887-ukrainske-kartoplarstvobiznes-ci-sizifiv-kamin.html>

Таран Ігор Володимирович - студент групи Пз-18бз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет

Безсмертна Оксана Владиславівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. e-mail: bezsmertna@vntu.edu.ua

Igor V. Taran - student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Oksana V. Bezsmertna - PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.